

Zakelijke dienstverlening

Trends, Ontwikkelingen, Cijfers & Prognoses

Juni 2016

Economisch Bureau Nederland

Kasper Buiting

Senior sector economist

☎ 020 – 3437684

🐦 kasper.buiting@nl.abnamro.com

Inhoud

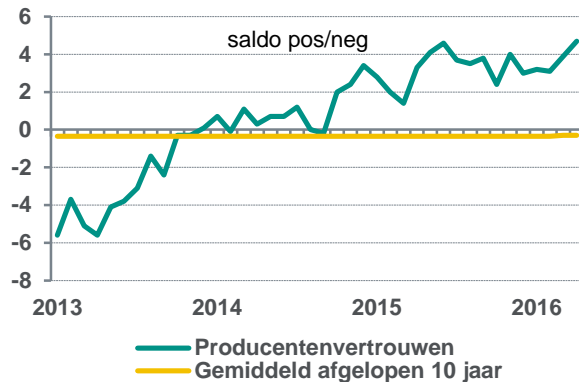
Onderwerp	Pag
Kernpunten	3
Voorlopende economische indicatoren	4
Nederlandse economie	5
Ontwikkeling omzet	6
Sentiment van ondernemers	7
Omzetprognose 2016 en 2017	8

Kernpunten

- De economische indicatoren voor de zakelijke dienstverlening blijven over het algemeen positief.
- De ramingen voor economische groei zijn naar beneden bijgesteld. De Nederlandse economische groei zal in 2016 met 1,7% iets trager zijn dan in 2015 (1,9%). In 2017 zal de groei weer licht aantrekken tot 1,9%.
- De omzet van de zakelijke dienstverlening als geheel zal naar verwachting met 6% groeien in 2016 en met 5½% in 2017.
- De omzetgroei van de uitzendbureaus en de accountants is in het 4^e kwartaal van 2015 sterk toegenomen.
- Het vertrouwen van de accountants in de omzetontwikkeling is echter in het 2^e kwartaal van 2016 omgeslagen en negatief geworden. Het vertrouwen van de uitzendbureaus daarentegen neemt sterk toe.
- In 2016 blijven de vroegcyclische branches organisatieadviesbureaus en uitzendbureaus voorop lopen wat de omzetontwikkeling betreft.

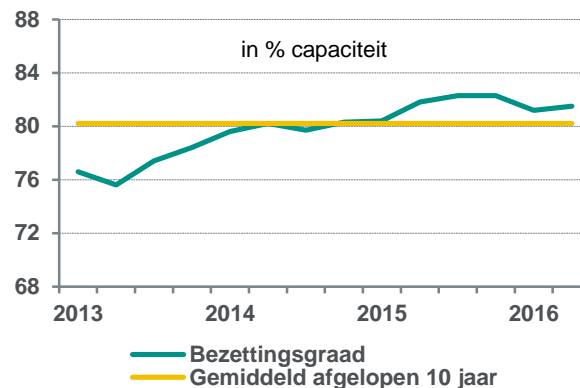
Voorlopende economische indicatoren blijven gunstig

Positieve stemming producenten houdt aan

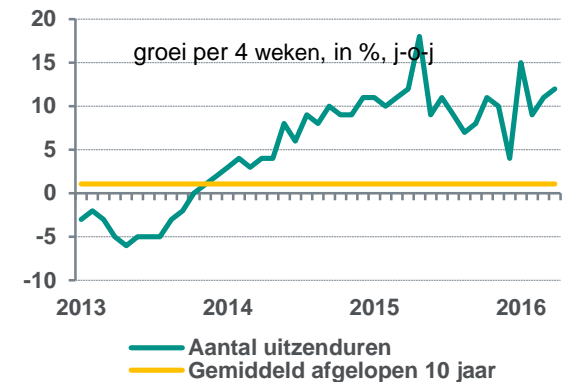
Bron: CBS

Bezettingsgraad industrie vrij stabiel ; boven langjarig gemiddelde

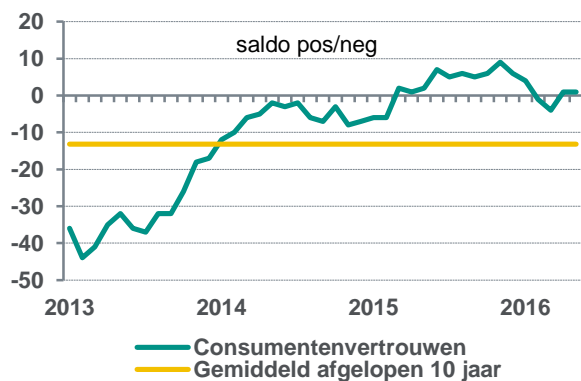
Bron: CBS

Groei aantal uitzendenden neemt weer toe; +12% in periode 4 van 2016

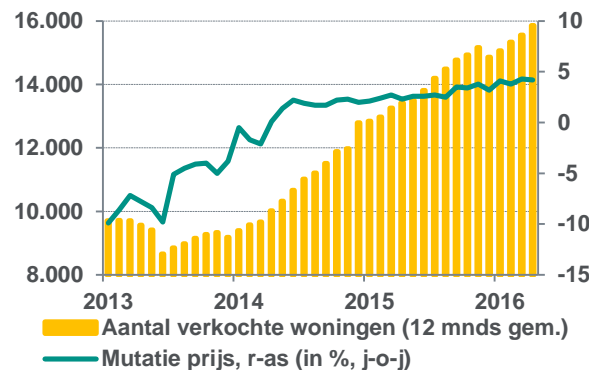
Bron: ABU

Consumentenvertrouwen blijft gelijk in mei 2016, maar blijft bovengemiddeld

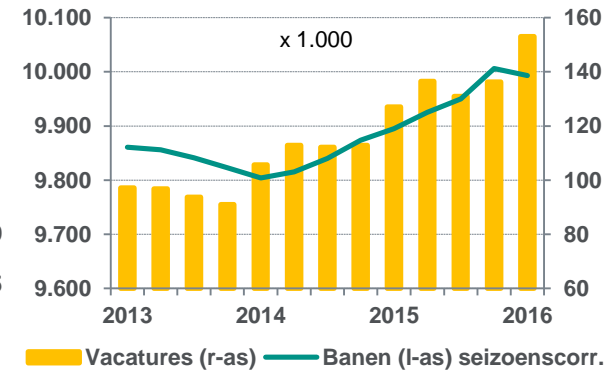
Bron: CBS

Woningverkopten blijven toenemen; prijs stijgt verder met 4,2% in apr 2016 (j-o-j)

Bron: CBS

Aantal vacatures blijft stijgen; lichte daling aantal banen (seizoensgecorrigeerd)

Bron: CBS

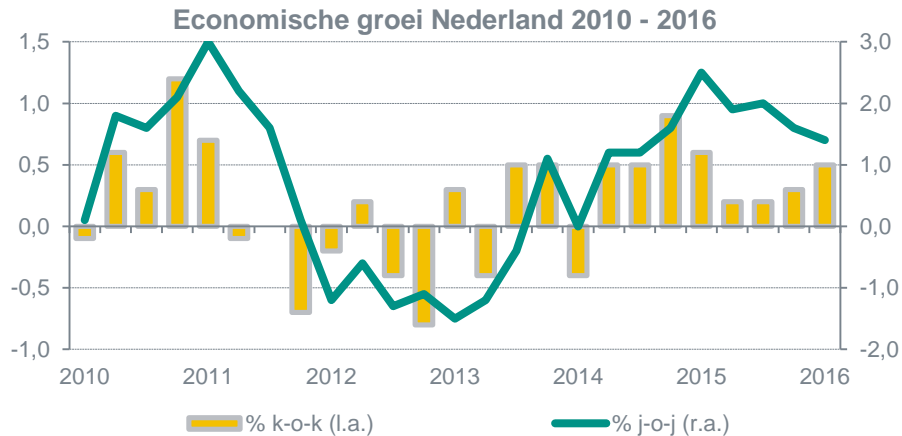
Groei tempo Nederlandse economie wat lager

Kerncijfers Nederlandse economie

	2014	2015	2016	2017
	<i>mutatie in %</i>			
BBP	1,0	1,9	1,7	1,9
Particuliere consumptie	0,0	1,6	1,7	2,1
Overheidsconsumptie	0,3	0,0	1,2	0,6
Investeringsen	3,5	10,3	3,7	4,2
Uitvoer	4,0	4,2	3,2	4,3
Invoer	4,0	4,9	4,7	5,2
	<i>niveau</i>			
Werkloosheid*	7,4	6,9	6,5	6,3

* Volgens internationale definitie

Bron: ABN AMRO Economisch Bureau, maart 2016

Bron: CBS

Groei tempo wat lager

De groei van de Nederlandse economie is in de loop van 2015 afgezwakt en kwam op jaarbasis uit op 1,9%. Dat beeld is wat vertekend door de lagere gasproductie in de laatste maanden van het jaar. Daardoor viel de groei in het laatste kwartaal van 2015 wat tegen en dat drukt ook de gemiddelde groei in 2016.

In februari hebben wij onze raming voor de economische groei in 2016 verlaagd van ruim 2% naar 1,7%. Naast het tegenvallende groeicijfer van het laatste kwartaal van 2015 dat óók de gemiddelde groei van 2016 drukt, heeft deze aanpassing tevens te maken met de verzwakte mondiale economische groei.

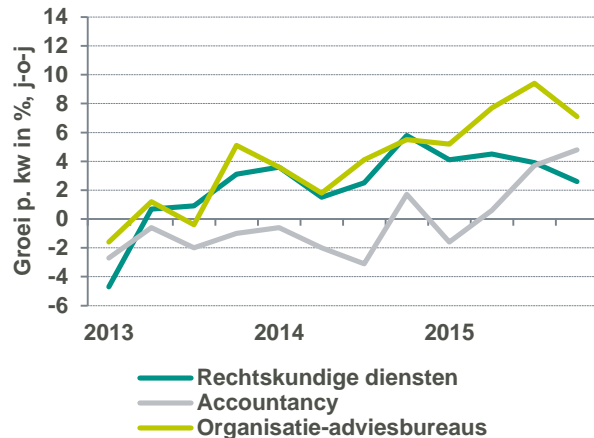
Herstel investeringen

De economische groei in 2015 was voor een belangrijk deel te danken aan de sterke stijging van de particuliere investeringen (+12%). Daarmee komt de particuliere investeringsquote weer dicht bij het gemiddelde van voor de crisis. Vooral de investeringen in woningen namen fors toe met 27%.

Bron: ABN AMRO Economisch Bureau, maart 2016

Sterke omzetontwikkeling uitzendbureaus in 4e kwartaal 2015

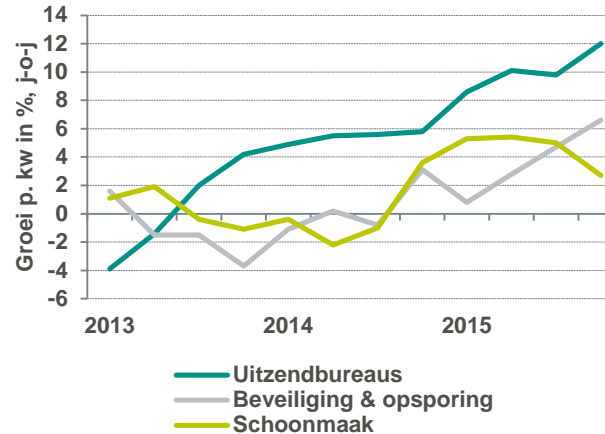
Omzetontwikkeling 2013 - 2015

Bron: CBS

De acceleratie van de omzetgroei van de organisatie-adviesbureaus lijkt in het 4^e kwartaal van 2015 tot een voorlopig eind te zijn gekomen. Vergeleken met een jaar eerder werd een omzetgroei van 7,1% behaald. Bij rechtskundige dienstverleners begint de groei af te nemen en deze komt in het 4^e kwartaal lager uit dan de omzetgroei van de accountants. Vorig kwartaal noteerden de accountantskantoren al de hoogste omzetgroei sinds de grote recessie van 2009. Nu stijgt deze verder naar 4,8%. Het is afwachten of deze groei kan worden volgehouden. Structurele omgevingsfactoren zoals de permanente tariefdruk en de trage omschakeling naar een groter adviesaandeel in de omzet zijn niet hoopgevend

Omzetontwikkeling 2013 - 2015

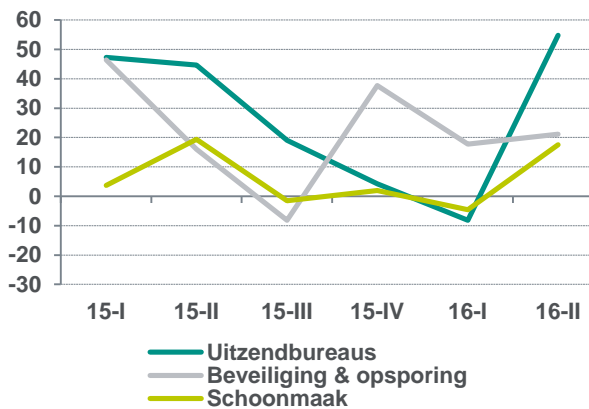
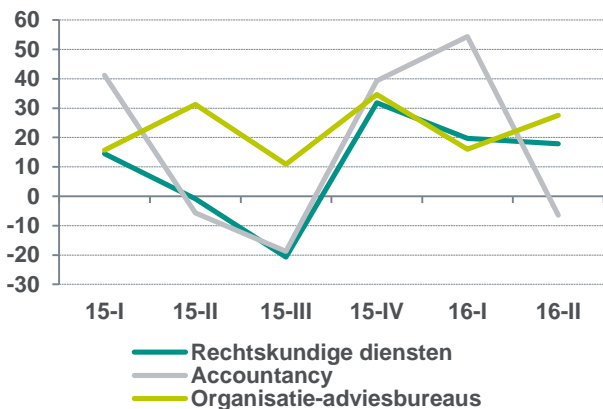

Bron: CBS

In het 3^e kwartaal van 2015 vlakke de omzetgroei van de uitzendbureaus wat af, maar in het 4^e kwartaal is het groeitempo weer toegenomen. Op jaarbasis groeide de omzet met 12%. De branche gedijt sterk op de groeiende bedrijvigheid en werkgelegenheid in combinatie met de toenemende behoefte aan een flexibel arbeidsbestand bij bedrijven. Beveiligingsbedrijven laten ook een toenemende omzetgroei zien. Na een lange periode van krimp in 2013 en 2014 noteert de sector al 5 kwartalen lang een positieve omzetontwikkeling. In het 4^e kwartaal groeide de omzet zelfs met 6,6%. De omzetgroei van de schoonmaakbranche nam in het 4^e kwartaal af tot 2,7%.

Winstgevendheid accountants neemt toe, maar vertrouwen daalt

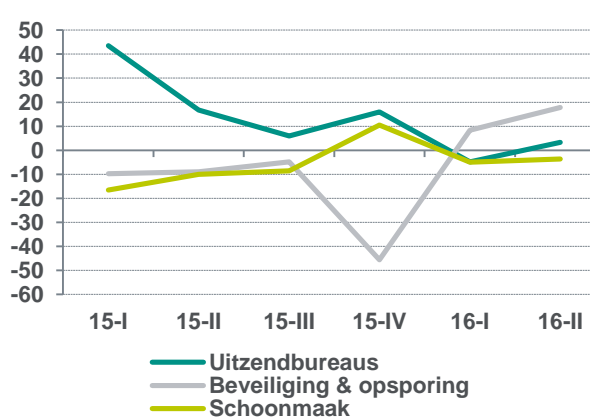
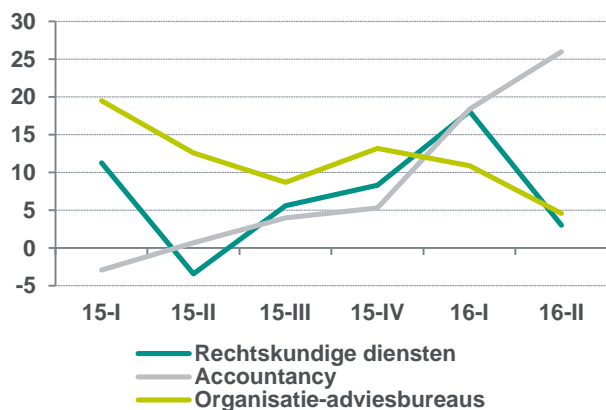
Verwachting over omzet komende 3 maanden*

Organisatieadviesbureaus blijven positief over de omzetontwikkeling. Bij de juridische dienstverleners daalt het sentiment licht. Opvallend is de sterke afname van de omzetverwachtingen van accountants. Deze waren zeer positief voor het 1^e kwartaal van 2016 (+54), maar nu verwacht de meerderheid van ondernemers een omzetsdaling (saldo -6). Het vertrouwen van uitzendbureaus neemt sterk toe (saldo +55). De branches beveiliging en schoonmaak laten ook een toename van het ondernemersvertrouwen zien.

* verschil tussen % ondernemers dat een toename verwacht en % ondernemers dat een afname verwacht

Oordeel over winstgevendheid afgelopen 3 maanden**

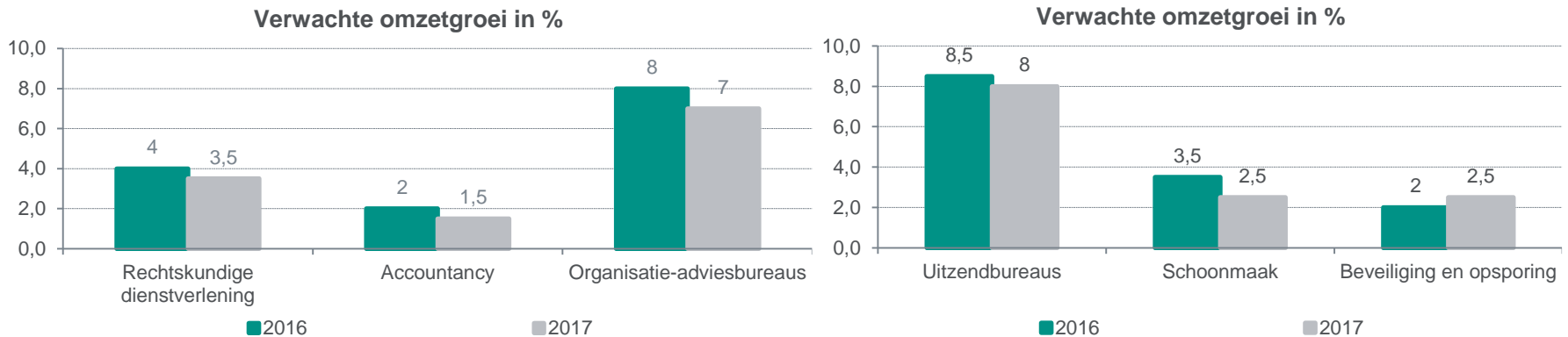

De winstgevendheid van de accountants neemt al 6 kwartalen op rij toe. Nu is er een saldo van 26% tussen ondernemers met een positieve winstgevendheid en die met een negatieve. Het saldo bij de uitzendbureaus en schoonmaakbedrijven blijft rond 0 hangen. Het sentiment onder rechtskundige dienstverleners en organisatieadviesbureaus is nog positief, maar daalt wel.

** verschil tussen % ondernemers met een verbetering en % ondernemers met een verslechtering

Bron: CBS

Omzetvooruitzichten lopen uiteen per branche

Bron: CBS, ABN AMRO Economisch Bureau

Verwacht wordt dat met het verdere economische herstel in de komende jaren de bedrijvigheid toeneemt. Dit vormt een stimulans voor de vraag naar zakelijke diensten. Ongunstige structurele factoren zullen echter een druk op de omzet blijven zetten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan: de tariefdruk bij standaarddiensten, de reductie van handmatige werkzaamheden vanwege de digitalisering en de trend om meer zelf te doen onder afnemers.

De sector als geheel zal naar verwachting in 2016 met 6% en in 2017 met 5½% groeien.

Per branche zal de impact van de groei, maar ook van de ongunstige factoren, verschillen.

Wij voorzien de meeste omzetgroei voor organisatieadviesbureaus en uitzendbureaus. Traditioneel profiteren deze vroegcyclische branches het meest van economisch herstel en de daaraan gekoppelde toename van de bedrijvigheid. Daarnaast spinnen de uitzendbureaus garen bij de alsmaar groeiende behoefte aan flexibilisering van het personeelsbestand bij hun afnemers.

Het minst positief zijn wij over de omzontwikkeling van accountantsdiensten. Dit komt vooral door de voortdurende tariefdruk bij standaardwerkzaamheden. Beveiligings- en schoonmaakbedrijven hebben op hun beurt te kampen met een verzadigde markt waarbij de basisdiensten echte commodities zijn geworden met overeenkomstige tariefdruk. Verder blijven zij last houden van de vermindering van het aantal m2 kantooroppervlakte en de inbesteding van schoonmaak en beveiliging door de overheid.